

Vammaispalvelun asumispalvelut - Palvelukuvaus ja nykyinen toimintamalli

- Palvelutarpeen arviointi ja päätös asumispalveluista tehdään laaja-alaisen sote-keskuksen vammaispalveluissa asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen perustuen. Vammaiselle henkilölle voidaan myöntää asumispalvelu joko vammaispalvelulain (VPL) tai erityishuoltolain (EHL) perusteella. Vuodesta 2025 alkaen erilaiset asumisen tuen palvelut myönnetään yhden lain, 1.1.2025 voimaan tulevan uuden vammaispalvelulain perusteella.
- Keski-Suomen hyvinvointialue järjestää erityishuoltolain mukaisia asumispalveluja omana tuotantona, ostopalveluna ja palvelusetelillä. Vammaispalvelulain mukaisia asumispalveluita järjestetään ostopalveluna ja ainoastaan muutama asiakas on oman tuotannon yksiköissä.
- Asiakkaan asumispalvelun tarve voi olla ympärivuorokautista, ei-ympärivuorokautista/osa-vuorokautista (palveluasuminen, yhteisöllinen asuminen) tai asiakkaan kotiin järjestettävää tuettua asumista (asunto voi sijaita joko asumisyksikön välittömässä läheisyydessä tai kauempana). Asumispalvelu voi olla myös lyhytaikaista tai tilapäistä asumisen tukea tai asumiskokeiluja.

PALVELUKANAVAT	TUOTETTAVAT PALVELUT
<p>Kivijalka</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Asumisyksiköt
<p>Liikkuvat, jalkautuvat ja kotiin vietävät palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Jalkautuvat palvelut: asumispalveluista jalkaudutaan asiakkaiden kanssa asiointikäynneille• Kotiin vietävät palvelut: omana tuotantona kotiin tukemisen tiimit, myös ostopalveluna tuettua asumista
<p>Sähköiset palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Tällä hetkellä ei ole käytössä

Vammaispalvelun asumispalvelut – Toiminta lukuina

TUNNUSLUVUT, ASIAKKAAT

Asumispalveluiden asiakasmäärä (sis.24/7, yhteisöllinen ja tuettu asuminen sekä tilapäinen asumisen tuki)	EHL	VPL	EHL+VPL
Asiakkaat ostopalvelu (sis. palveluseteli), tilanne 12/2023	546 hlöä (55%)	145 (97%)	691 (60%)
Asiakkaat oma tuotanto	455 hlöä (45%)	5 (3%)	460 (40%)
Asiakkaat yhteensä	1 001	150	1 151

TUNNUSLUVUT, HENKILÖSTÖ (OMA HENKILÖSTÖ)

	Ohjaajat
Henkilöstö, htv	321

PALVELUKANAVAT	TUOTETTAVAT PALVELUT
Kivijalka 	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäri vuorokautinen palveluasuminen • Yhteisöllinen/palveluasuminen • Tuettu asuminen • Lyhytaikainen asuminen • Tilapäinen asumisen tuki • Asumiskokeilu
Liikkuvat, jalkautuvat ja kotiin vietävät palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> • Kotiin vietävät palvelut: yhteensä 281 asiakasta • 30 asiakkaalle (11%) ostopalveluna tuettua asumista kotiin. Oma tuotantona 251 asiakkaalle (kotiin tukemisen tiimit), 89% asiakkaista
Sähköiset palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> • Tällä hetkellä ei ole käytössä

Vammaispalvelun asumispalvelut – Palveluiden kehittämisen tavoitetila

JÄRJESTÄMISEN LINJAUKSET

Järjestämisen linjaukset ohjaavat palveluiden kehittämisen suunnittelua, mm:

- Turvataan riittävä julkinen palvelutuotanto, joka toimii ja vastaa asukkaiden palvelutarpeeseen kaikissa olosuhteissa myös erityisryhmien asumisen tuen palveluissa.*

JÄRJESTÄMISEN LINJAUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tavoitteet palveluverkon uudistamiselle

- 1 Ostopalvelut täydentävät omaa toimintaa, joten omaa toimintaa tulee lisätä
- 2 Erilaisia asumisen palveluita saatavilla koko hyvinvointialueella
- 3 Harvemmin tarvittavat vaativat asumisen palvelut keskitetysti
- 4 Kotiin tukemisen tiimien lisäys

Vammaispalvelun asumispalvelut – Perustelut muutosehdotuksille

	Nykyisen toiminnan haasteet ja tarpeet palveluverkon kehittämiseksi	Perustelut tavoitetilalle ja muutosehdotuksille
Asiakasnäkökulma (saatavuus, saavutettavuus, palvelutarve, palvelukanavat, toimintatavat) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kunnissa vastattu kehitysvammaisten asumisen palvelutarpeeseen, joten pääsääntöisesti oman tuotannon asumisyksiköt sijaitsevat kattavasti hyvinvointialueella ✓ Esim. omaishoidon vapaajaksot onnistutaan pääsääntöisesti järjestämään saman kunnan alueella sijaitsevassa asumisyksikössä ✓ Kotiin tukemisen tiimien työskentely mahdollistaa asiakkaan asumisen itsenäisesti omassa asunnossaan asumisyksikön ulkopuolella ✗ Paikkoja ei ole tarpeeksi omissa eikä ostopalveluissa ✗ Asiakassiirrot raskaista kevyisiin palveluihin ja toisin päin ei aina toteudu paikkojen puuttumisen vuoksi ✗ Oman tuotannon pienissä yksikössä, joissa vähän henkilöstöä, ei voida vastata tilanteisiin, joissa asiakkaan toimintakyky heikkenee 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suhteellisen kattava palveluverkko mahdollistaa asiakkaan asumisen kotikunnassaan tai lähellä sitä, myös lähellä läheisiään ja ystäviään ✓ Asiakassiirrot kevyistä raskaisiin ja toisinpäin helpompi hallita jos omaa tuotantoa monipuolisemmin ja enemmän tarjolla ✗ Asiakas joutuu siirtymään yksiköstä toiseen palvelutarpeen kasvaessa ✗ Kotiin tukemisen tiimien työskentely ei kata koko hyvinvointialuetta
Henkilöstönäkökulma 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö ✓ Henkilöstön helppo siirtyä toimipisteeltä toiselle ja kokeilla erilaisia tehtäviä saman työnantajan palveluksessa ✗ Henkilöstön rekrytointihaasteet ✗ Pienet asumisyksiköt haasteellisia henkilöstövajeen sattuessa, ei ole paikallista sijais- ja keikkalaisreserviä 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Henkilöstömäärää tulee lisätä uusien yksiköiden myötä. ✓ Suuremmat toimintayksiköt toimintavarmempia henkilöstön riittävyyden näkökulmasta ✗ Mahdolliset rekrytointihaasteet (työvoiman saatavuus) ✗ Pienille yksiköille tyypillinen yksin työskentely on työturvallisuusriski
Tuottavuus- / kustannusnäkökulma 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tukipalveluiden (ateria-, siivous- ja tekstiilipalvelut) yhdenmukaistaminen omassa tuotannossa ✓ Yhdenmukaiset kriteerit ostopalveluille ✗ Ostopalveluissa hintojen kehitys ennakoimatonta ja osittain hallitsematonta ✗ Pienten yksiköiden kustannustehokkuus 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hintojen kehityksen hallittavuus omaa toimintaa lisäämällä ✗ Uusien yksiköiden perustamiskustannukset
Tilat 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ostopalveluiden tilat eivät ole hva:n vastuulla (kunnossapito ym) ✓ Ostopalvelutiloja on ympäri Keski-Suomea ✓ Oman tuotannon tiloissa ei vajaakäyttöä ✗ Hyvinvointialueelle vuokratuista tiloista osa huonokuntoisia eikä vastaa nykyisiä vaatimuksia esim. huonekokojen ja WC/peseytymistilojen osalta 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uudet tilat ovat vaatimusten mukaiset ja toimintaa varten suunnitellut ✓ Kotiin tukemisen tiimien työntekijät voivat käyttää yhteiskäyttöisiä tiloja, toiminnasta ei aiheudu suuria tilakustannuksia ✗ Tarpeeseen sopivien tonttien tarjonta kunnissa, joihin uutta toimintaa suunnitellaan.
Muut huomiot 		

Vammaispalvelun asumispalvelut – Palveluiden kehittämisen ja toimipisteiden sijoittumisen periaatteet

Palveluiden kehittämisen ja toimipisteiden sijoittumisen periaatteet

- Kotiin tukemisen tiimien toiminnan lisääminen, mahdollistetaan asiakkaiden asuminen omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ennen asumispalveluyksikköön siirtymistä, tiimien toiminnan sijoittuminen hyvinvointialueen kattavasti
- Oman tuotannon asumisyksiköitä lisätään asiakastarpeiden mukaisesti. Ne sijoitetaan sinne, missä palvelutarpeet suurimmat asiakasmäärän mukaisesti
- Asumisyksiköissä oltava ajanmukaiset ja toiminnallisesti hyvät tilat asukkaille ja työntekijöille
- Vammaispalveluiden ostopalveluiden kustannukset kasvaneet viime vuosina paljon. Asiakkaita asumispalveluihin on jatkuvasti jonossa, ja ohjautuu ostopalveluihin, mikäli omien palveluiden kapasiteetti ei ole riittävä.
- Pienten asumisyksiköiden, joissa henkilöstöllä on yksin työskentelyä, työturvallisuusriskit huomioitava